

και να ξαναπηδᾷ πειὸ περήφανος, πειὸ ἀγέρωχος, πειὸ ἀτίθασσος, ἐπειδὴ αὐτὴ ἢ συντριβὴ αὐτὴ ἢ ταπεινωσύνῃ εἶναι ἐκούσιες!

Ἔστερα ἀπὸ τέτοια δυνατὴν ἐντύπωσι πού πνίγει τὸ θεατὴ, ἀποτέλεσμα τέτοιας ψυχολογικῆς καταστάσεως, τί χαρτωσιὰ πέρνει ἢ δρᾷσι; Ἡ δρᾷσι στὴ θεατρικὴ τεχντροπία ἔχει βέβαια τὸ λόγο της· προετοιμᾷ τῆς ἐντυπώσεις, ἀντιμετωπίζει τὰ πάθη, ἐξυψώνει κάποτε τὸ λυρισμό, κεντᾷ τοὺς ἀφηγιασμένους χαρακτήρες· ὅταν ὁμως ὕπως στὴ περιπτώσει αὐτῇ, ἡ κυριαρχοῦσα ἐντύπωσι εἶναι στερεοβαλμένη, μιὰ, ἀκίνητη σὰ βράχος καὶ γεννᾷ ὅλη τὴν χρωματωσιὰ κάθε ἐσωτερικῆς περιπέτειας, ἢ δρᾷσι, πού εἶναι μᾶλλον μέσον, ἐξωτερικὴ μέθοδος, τί σημασιὰ ἔχει;

Εἶναι βέβαια τὸ μυστικὸ μιᾶς δυνατῆς τεχντροπίας, μιᾶς γερῆς θεατρικῆς πείρας — εἴτε καὶ διαισθήσεως, ἀφοῦ ὁ Verhaeren τόσα λίγα ἔχει γράψῃ γιὰ τὴ σκηνή — ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ξετυλιγονται τὰ πάθη στὸ «Cloître». Καὶ γύρω στὸν ἄξονα τὸ μεγάλο πόσα ἄλλα ὄχι μικρότερα, μὴ λιγώτερο ἐνδιαφέροντα γιὰ τὴν περίστασι πύθη, ἐξελλίσσονται μὲ ὅλη τὴν ἀνθρώπινη ἀλήθεια, ἢ φιλοδοξία, ἢ μυστικοπάθεια, ἢ παραφορὰ κλ. κλ...

Γιὰ τὴν ἀρμονία τοῦ στίχου τοῦ Verhaeren δὲν μποροῦ παρὰ νὰ πῶ γνωστά πράματα. Στὸ «Cloître» ὁμως φαίνεται πῶς ὁ ρυθμὸς δὲν εἶναι ἄσχετος ὅλως διόλου μὲ τῆς ἐκάστοτε ἐντυπώσεις καὶ τὸ λεκτικὸ ὕφος ὑπογραμμίζει τὴν ἔννοια μὲ μιὰν ἀγνωστη ἀκόμα τέχνη, γιὰ τὴν ὁποίαν ἴσως καὶ ἰδιαιτέρη μέθοδος θεατρικῆς ἀπαγγελίας θὰ ἦταν ἀναγκαία.

ΠΑΡΙΣΙ 20. ΙΙΙ. 1917.

Μ. ΒΑΛΑΣΣ.

“ΤΑ ΑΝΘΗ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ”. — ΜΕΤΑΦΑΣΕΙΣ Γ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗ.

Ἐὰν εἶνε ἀλήθεια — καὶ πιστεύω πῶς εἶνε — ὅτι μιὰ καλὴ ποιητικὴ ἐργασία εἶνε πῶς δύσκολη ἀπὸ τὴ δημιουργία ἐνὸς καλοῦ τραγουδιοῦ, χρεωστέϊ κανεῖς νὰ συγχαρῇ τὸν κ. Σημηριώτῃ γιὰ τῆς μεταφράσεις του τριάντα πᾶνω-κάτω τραγουδιῶν τῶν «Ἀνθῶν τοῦ Κακοῦ», τοῦ Μπωντελαίρ, πού ἐφάνηκαν σ’ ἓνα μικρὸ τομιδιό. * Μερικοὶ θὰ ποῦν ὅτι ὁ μεταφραστὴς κοντὰ στὸν δημιουργὸ εἶνε ὅ,τι ὁ ἐργάτης λαξευτῆς τοῦ μαρμάρου κοντὰ στὸν γλύπτη. Καὶ ὁμως. Ἡ δημιουργία ἔχει μέσα της κάτι τὸ «ἀσυνειδίητο». Ἐνα τραγοῦδι δὲν γράφεται «ἐκ προμελέτης» γιὰτὶ ἄλλοιῶς ὁ Πόου δὲν θὰ ἔλεγε: «Θὰ ἔδιναι τὴ ζωὴ μου γιὰ νὰ μποροῦσα νὰ ἐκφράσω τὰ μισὰ ἀφ’ ὅσα νοιώθω στὴν ψυχὴ μου». Μιὰ μετάφραση δὲν εἶνε ἓνα κατώτερο ἔργο τέχνης — κ’ ἀπόδειξις ὅτι λίγοι εἶνε οἱ καλοὶ μεταφρασταί, τόσο λίγοι ὅσο καὶ οἱ καλοὶ δημιουργοί. Μιὰ καλὴ μετάφραση ποιητικοῦ ἔργου θέλει ἓναν καλὸ ποιητὴ ἐνωμένο μ’ ἓνα τέλειο τεχνίτη. Εἶνε μιὰ δημιουργία — γιὰ μιὰ δευτέρη φορὰ. Χρειαζεται νὰ ὑψωθῇ ὁ μεταφραστὴς ὡς τὸ ἐπίπεδο τοῦ δημιουργοῦ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ δώσῃ μιὰ μετάφραση πού νὰ διατηρῇ, μαζὺ μὲ τὴν πιστότητα, καὶ τὴ χάρη τοῦ πρωτοτύπου. Φοβοῦμαι πῶς λέω κοινολογίες — ἀλλὰ τί εἶνε κοινολογίες παρὰ ἀλήθειες πού ἔγιναν χτήμα τοῦ καθενος; Ἄς ἔλθω στῆς μεταφράσεις τοῦ κ. Σημηριώτῃ. Ὁ κ. Σημηριώτῃς, μεταφράζοντας τὸν Μπωντελαίρ, ἔδειξε πῶς εἶνε καὶ καλὸς ποιητὴς καὶ καλὸς τεχνίτης. Γιατὶ ὁ Μπωντελαίρ εἶνε «δύσκολος» ποιητῆς. Δύσκολος γιὰτὶ ὄντας ντεκαντάν στὴ δημιουργία μένει κλασσικὸς στὴ στιχογραφία. Ὁ κ. Σημηριώτῃς εἶχε ἐπομένως ν’ ἀποδώσῃ στὴ γλῶσσα μας τῆς ποιητικῆς

* Κάρολου Μπωντελαίρ. «Ἀνθὴ τοῦ Κακοῦ». «Ἐκδοσις Ἀγκύρας». Δρ. 2.

«nuances» ενός ντεκαντάν και τόν σφιχτοδεμένο στίχο ενός κλασσικού στή σιχουργία. Κατώρθωσε και τὰ δύο. Μάλιστα μού ἔκανε ἔκπληξη πῶς μπόρεσε νά πῆ στή γλῶσσα μας τὰ πιὸ ραφιναρισμένα πράγματα χωρὶς νά ξεφεύγῃ διόλου ἀπὸ τὸ πρωτότυπο καὶ κρατῶντας ὡς κι' αὐτὸ τὸ περπάτημα τοῦ στίχου τοῦ γάλλου ποιητῆ. Θ' ἀναφέρω μερικοὺς στίχους, παρμένους στὴν τύχη, γιὰ νά δείξω πόσο στάθηκε δημιουργὸς μεταφράζοντας ὁ κ. Σημηριώτης:

«Σώπαινε ἀνίδεη ψυχὴ μ' ὅλα ξετρελλαμένη,
Στόμα μὲ γέλοιο παιδικό, οἱ ἀνθρώποι εἶνε δεμένοι
Πιότερο μὲ τὸ θάνατο παρὰ μὲ τὴ ζωή.»

.....

«Ξέρω τὴν τέχνη νά καλῶ στιγμὲς εὐτυχισμένες!
Νὰ ζῶ τὰ περασμένα μου, μέσα στὰ γόνατά σου,
Γιατὶ ποῦ νάβρω ἐγὼ ὁμορφιὰς πιὸ λιγοθυμισμένες
Μακρὰ ἀπ' τὸ θεῖο σου χορμὶ καὶ τὴν καλὴ καρδιά σου;
Ξέρω τὴν τέχνη νά καλῶ στιγμὲς εὐτυχισμένες!»

.....

«Σκέψη πικρὴ ποῦ μιά φορὰ ριχνόσουνα στὴν πάλη,
Ἡ ἐλπίδα ποῦ σπιρούνιαζε τὴν τόση δύναμή σου,
Δὲ σὲ κεντάει τώρα πιά! Δίχως ντροπὴ κοιμήσου,
Παληάλογο ποῦ σοῦ ἔρχεται σὲ κάθε ἐμπόδιο ζάλη.»

.....

«Αἰῶνια κι' ἀνωφέλευτα λάμπει σὰν ἄστρο θεῖο
Τῆς γυναικὸς τῆς ἄκαρπης τὸ κρῦο μεγαλεῖο.»

Νὰ κι' ἓνα ἀκόμα τραγοῦδι, τὴν «Ὅμορφιά», ποῦ τὸ πέρνω ἀκέραιο μὴ ἔχοντας τὸ θάρρος νά τὸ κομματιάσω :

Σὰν ὄνειρο μαρμάρινο, ἔτσι εἶμαι ὄραϊα ὃ φίλοι!
Τὰ στήθεια μου ποῦ ὄλοι ἐκεῖ πέφτουν, πονοῦν καὶ κλαίου
Πανεύμορφα πλαστήκανε στὸν ποιητὴ νά ἐμπέουν
Κάποιαν ἀγάπη σιωπηλὴ κι' αἰῶνια σὰν τὴν ὕλη.

✽

Σὰ σφίγγα ἀκατανόητη στὰ σύγνεφα καθίζω,
Λευκὴ σὰν κύκνος μὲ καρδιά σὰ χιόνι παγωμένη,
Ἐχθρεύουμαι τὴν κίνηση ποῦ τὴ γραμμὴ ἀσχημαίνει
Κι' οὔτε γελᾶω ἐγὼ ποτὲς κι' οὔτε ποτὲ δακρῦζω.

✽

Θὰ ἤθελα νά διαβαστοῦν ἢ μεταφράσεις τοῦ κ. Σημηριώτη ἀπ' ὅλους ὅσους ἀγαποῦν τὸν Μπωντελαίρ—ἀπὸ αὐτοὺς ἰδίως—γιατὶ αὐτοὶ θὰ τῆς ἐκτιμοῦσαν περισσότερο βλέποντας πόσο κοντὰ στέκονται μὲ τὸ πρωτότυπο. Φυσικά, ὅσοι βαλθοῦν ἐπίτηδες, θὰ βροῦν ἐδῶ κι' ἐκεῖ μερικὰ ψεγάδια, λίγους στίχους ἀδύνατα δεμένους καὶ εὐκόλους ἀλλὰ δὲ μού φαίνεται πῶς ἀξίζει νά σταθῇ κανεὶς σ' αὐτὰ ὅταν τὸ σύνολο εἶνε τόσο τεχνικὸ καὶ τόσο ὄραϊα ἀποδοσιμὸ. Ἄλλως τε ἐγὼ δὲν εἶμαι κριτικὸς. Περιορίζουμαι νά πῶ τὴν ἐντύπωση ποῦ μού ἐπροξένησαν, ἀφίνοντας τὴν ἄκαρι ἐργασία τῆς ἀνακαλύψεως ψεγαδιῶν εἰς τοὺς κριτικούς.